Vol. 7 No. 31 שבת פרשת שמיני תש"ע

כי כל דבריו אמת וצדק

The variations in the wording of the ברכות that follow the reading of the איום מוב provide us with a clue as to why we read sections of the שבת on מבר and יום מוב . Let us begin by reviewing the practice among ספרדים to recite the following before saying the ברכות that follow the reading of the ברכות:

ישעיהו פרק מז׳,ד׳–גאלנו י–י צב–אות שמו, קדוש ישראל.

This pair is familiar to us from the role it plays in ממיכת גאולה לתפלה וד ברכה מעין הפתיחה והחתימה סמוך לחתימה: in the third ברכה מעין הפתיחה והחתימה סמוך לחתימה: Based on the rule: קריאת שמע, (each שמע הפתיחה והחתימה סמוך לחתימה ממוך לחתימה: deach ברכה מעין הפתיחה והחתימה סמוך לחתימה וד ברכה at its beginning and at its end) we can conclude that the piop: שמו, קדוש is related to the הברכה of גאלנו י–י צב–אות שמו, קדוש: שמו של ישראל הברכה what is the theme of the הברכה of ברכה according to גאל ישראל וואר מושים and are still a part of the ברכה for those who recite פיומים before the ברכה and are still a part of the ברכה for those who recite שומים, (based on the promise You made to our forefathers, bring salvation to their descendants). Simply put, we recite the אחלה לתפלה as part of the גאלנו י–י צב–אות שמו, קדוש ישראל פסוק because the theme of many of the הפטרות אולה להפטרות הפטרות הפטרות הפטרות הושלה. We recite those הפטרות to remind the של הפטרות of His many prophecies that foretell of הגאולה הובטרות הושיע of His many prophecies that foretell of our salvation to the recital of the הפטרות of His many prophecies that foretell of our salvation to remind the שולם of His many prophecies that foretell of . נאולה הובטרות האולה הובטרות הבטרות הובטרות הובטר

The ברכות that follow the reading of the הפמרה contain additional words that support our view that the reading of the הפמרות began as a reminder to the עולם to keep His promise to our Forefathers. Those words are: כי כל דבריו אמת וצדק. With those words we affirm our belief that that G-d will fulfill the prophecies that He delivered to the Prophets. Words similar to those words appear in other parts of תפלה and serve a similar purpose. One example is found in the שמונה עשרה of אחר מום לחקר מנהג בבל הקדמון in the following form: ודברך אמת וקים לעד In an article entitled: התגבשות נוסח התפלה במזרח ובמערב, Professor Naftali Wieder opines that those words entered the שמונה עשרה of יום כיפור first and were then added to the שמונה עשרה of אשכנו Today in נוסח אשכנו those words only appear in the

סדר In יום כיפור of שמונה עשרה and do not appear in the שמונה עשרה of יום כיפור. In ראש השנה of רב עמרם און those words appear in both the שמונה עשרה of רב עמרם און, those words appear in both the סדר ראש השנה of סדר ראש השנה מועדיך סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר ראש השנה השנה ה' א – להינו את ברכת מועדיך לחיים בשמחה ובשלום כאשר רצית ואמרת לברכנו. קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך. ושבענו מטובך ושמח לבנו בישועתך. ומהר לבנו לעבדך באמת. והנחילנו ה' א – להינו בשמחה ובששון מועדי קדשך. ודברך אמת וקים לעד. בא"י מלך על כל הארץ, מקדש ישראל ויום הזכרון.

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) תפילת ערבית של ליל יום הכיפורים–או"א מחול לעונותינו ביום הכפורים הזה, ביום מקרא קדש הזה, ביום סליחת העון הזה, מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך, כאמור: אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחמאתיך לא אזכור (ישעיה מ"ג, כ"ה). ונאמר, מחיתי כעב פשעיך וכענן חמאתיך שובה אלי כי גאלתיך (ישעיה מ"ד, כ"ב). ונאמר, כי ביום הזה יכפר עליכם למהר אתכם מכל חמאתיכם לפני ה' תמהרו (ויקרא מ"ז, ל'). כי אתה סולחן לישראל ומוחלן לשבמי ישורון ודברך אמת וקים לעד, ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולה אלא אתה. בא"י מלך מוחל וסולה לעונותינו ולעונות עמו בית ישראל ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה, מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הכפורים.

We can support Professor Naftali Wieder opinion that those words entered the שמונה עשרה of ראש השנה לום ביפור first and were then added to the שמונה עשרה of יום ביפור by comparing what is recited just before those words in the שמונה עשרה of יום ביפור of to what is recited just before those words in the ברכות ההפטרה, verses. In the start adia of יום ביפור of שמונה עשרה of אנבי אנבי הוא מוחה פשעיך למעני in the verses that begin with: אנבי אנבי הוא מוחה פשעיך למעני שמונה the words: אנבי אמת וקים לעד will keep His promise to forgive our sins. By reciting the words: ודברך אמת וקים לעד will keep His promise to forgive our sins. Those words serve the same purpose as the words: ברכות ההפטרה will bring the שמונה עשרה found in the ברכות ההפטרה השנה of our belief that the שמונה עשרה שמונה שמונה עשרה וקים לעד Because we do not recite any ודברך אמת וקים לעד sensed that the words: ודברך אמת וקים לעד sensed that the words וחברך אמת וכוי פירוש לפי שאמר למעלה מזה מלוך על כל העולם וכוי ספר כלבו סימן סד'—ודברך אמת וכו' פירוש לפי שאמר למעלה מזה מלוך על כל העולם וכו' שרוברך וכל משלה אומר וברך וכל ומלכותו בכל משלה אומר ודברך עד ויאמרו כל אשר נשמה באפו ה' א—להי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה אומר ודברך עד ויאמרו כל אשר נשמה באפו ה' א—להי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה אומר ודברך עד ויאמרו כל אשר נשמה באפו ה' א—להי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה אומר ודברך

^{1.} Professor Chananel Mack draws that comparison in his article entitled: המשפט "ודברך אמת וקיים לעד" וברכות ההפטרה found on pages קלט–קמו in Volume 2 of the journal Kenishta, 2003.

להבין את התפלה

אמת וקיים לעד; פירוש, אתה הבטחתנו בכמה מקומות בענין הגאולה שתהיה לך לבדך המלוכה, ולכך אנו מבקשים שתאמת דבריך כי דברך אמת וקיים לעד. פירוש כשדן הקב"ה את אדם הראשון שיתף מדת רחמים למדת הדין שנאמר (בראשית ג', כב') ויאמר ה' א-להים הן האדם, והתנה לו שכך ידין את בניו במדת רחמים, וזהו שאמר דוד (תהלים קימ', פמ') לעולם ה' דברך נצב בשמים, פירוש לעולם תהיה מדת רחמים כי דברך נצב לעולם ואמונתך לדוד ודור, וכך התנית לאדם הראשון, זהו כי אתה א-להים אמת.

Translation: The following represents the meaning of the words: Oo'Diarcha Emes, etc. Since we first ask that G-d assert His hegemony over the world and we continue by saying that all who breathe should exclaim that G-d, G-d of Israel, is King of all, we then affirm the truth of those statements by saying: Oo'Dvarcha Emes. This means that G-d promised us in several places that He would bring the Redemption when G-d will be the sole King to reign. We ask G-d to have His promise come true because all that G-d has said is true. This is similar to how G-d treated the First Man. In that case G-d joined His attribute of justice with His attribute of compassion as it is written: (Bereishis 3, 22): And G-d said (using both His name that represents His attribute of compassion.) G-d then promised the First Man that G-d will judge future generations in the same way. That is what Dovid Ha'Melech meant when he said: Forever, O Lord, Your word is fixed in heaven. That means G-d will always exhibit His attribute of compassion because G-d's word is fixed in heaven. In the next verse we find the words: Your faithfulness endures to all generations. And so You promised the First Man. That is why we add the words: That You G-d represent truth.

לעולם ה' דברך נצב בשמים ואמונתך לדור דור. אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם כשבראת עולמך יצרתו במדת רחמים שנאמר (בראשית ב', ד') ביום עשות ה' א-להים ארץ ושמים, ובבריאת אדם (שם א', כז') ויברא (ה') א-להים, א-להים מדת הדין, ה' מדת רחמים, ובהן תבנה עולמך ובעת סלחת לאדם הראשון סרחונו הבמחתו שתציב ותשמור דבר זה לדורות הבאים אחריו. ומה היא ההבמחה? אמר ר' סימון אותו יום שסלח בו סרחונו לאדם הראשון יום שבת ויום הכפורים היה. והבמיחו הקדוש ב"ה כי ביום זה יסלח עונותם של ישראל וי"א יום שבת ור"ה היה. ועל הכל חלה דוד פני א-ל שיציב וישמור אותו הדבר לעמו לדורות והיינו דחותמין בקדושת יום מוב של ר"ה ויום הכפורים ודברך אמת וקיים לעד שתעמיד אותו דבר שהבמחת לאדם שתשפוט עולמך ברחמים.

Translation: Concerning the verse: Forever, O Lord, Your word is fixed in heaven and Your faithfulness endures to all generations, King David was saying to G-d: when You created the world, You did so using Your attribute of Compassion as it is written: (Bereishis 2, 4) on the day G-d (using both His name that represents His attribute of Justice and His name that represents His attribute of compassion) created Heaven and Earth and in the creation of Man: and G-d created; Hashem, representing the attribute of compassion and Elokim, representing the attribute of Justice, with them You built the world. When You forgave the First Man of his sin You promised him that You would treat future generations similarly. What was G-d's promise? Rav Simon said: The day G-d forgave the First Man of his sin was Shabbos Yom Kippur. G-d promised First Man that He would forgive the sins of the Jewish People on that day each year. Some say that it was Shabbos Rosh Hashonah. Dovid Ha'Melech pleaded with G-d that G-d should keep that promise for each generation. That is why we add the words: Oo'Divarcha Emes V'Kayam

La'd to the ending of the Bracha of Kedushas Ha'Yom of both Rosh Hashonah and Yom Kippur. We are asking G-d to keep His promise to the First Man that G-d will judge the world with His attribute of Compassion.

ספר המנהגות (ר' אשר מלוניל) דף מז' עמ' ב'-תפלת ראש השנה. בערבית ובשחרית מתפללין שבע ובמוסף תשע ותקנו לומר ודברך אמת וקיים לעד בקדושה ובתפלה משום דבראש השנה נעקד יצחק ונשבע לאברהם שיברך זרעו יותר מכל הגוים וגירש את שער אויבינו לכך אומ' כך שיקים דברו.

Translation: In the night and morning prayers on Rosh Hashonah we recite a form of Shemona Esrei in which we recite seven Brachos and in the Mussaf Shemona Esrei we recite nine Brachos. Our Sages instituted the practice to add the words: Oo'Divarcha Emes V'Kayam La'Ad in Kiddush and in Shemona Esrei because on Rosh Hashonah, Yitzchok was laid out to be sacrificed. G-d then promised Avrohom that G-d will bless Avrohom's descendants more than the other nations and will keep the enemies of the Jewish People at bay. Therefore, we remind G-d of his promise on Rosh Hashonah.

Based on these sources we can follow how the custom of adding the words: ודברך אמת שמונה נעשרה to חקיים לעד שמונה to חקיים to חקיים לעד אמונה to חקיים to מחנה as an affirmation of the verses we quote from חבונו on תנ"ך as an affirmation of the verses we quote from שמונה in which the שמונה promises to forgive the sins of the Jewish People. It was then added to שמונה on כדרשים promises to forgive the sins of the Jewish People. It was then added to שמונה on כדרשים promises to forgive the sins of the Jewish People. It was then added to שמונה on creation and the upon are the matter of the matter of the matter of the words and began to be omitted from the שמונה עשרה and represent an affirmation of belief in what was recited as the verses of the הפטרה as an affirmation of the truth of what we recited in several verses.

One additional set of words entered the middle ברכה סרתה משונה עשרה מחונה משרה מחונה משרה מחונה מחונה

Query: Can an argument can be made that the following words found in the אמת of אמת of אמת of entered the ברכה for a similar reason:

ודבריו חיים וקימים, נאמנים ונחמדים לעד ולעולמי עולמים.

The words appear to be a similar affirmation that follows the recitation of a group of the words appear to be a similar affirmation that follows the recitation of a group of i.e. והיה אם שמוע, a promise; i.e. והיה אם שמוע.